

CENA KLIMATSKE POLITIKE ^E

Samo u 2024. godini potrošila 381 milijardu dolara na solarne panele, vetroturbine, električne automobile i slično - više od ukupne potrošnje na odbranu. To dovodi do vrtoglavo rastućih računa za struju, prenosi Njujork Tajms

20 godina Energetske zajednice

Ministri Energetske zajednice pozivaju na bržu integraciju s energetske tržištem EU

Energetska zajednica: Kako izbeći negativne posledice CBAM-a

EU otvara vrata finansiranju nuklearne energije

Sektor električne energije - jedan od pobednika u novom budžetu EU

EU povećava proizvodnju energije iz fosilnih goriva zbog pada OIE

Evropi potreban novi tržišni model kako bi ostvarila budućnost čiste energije

SADRŽAJ

EU otvara vrata finansiranju nuklearne energije u sledećem budžetu	OVDE
Sektor električne energije - jedan od pobednika u novom budžetu EU	OVDE
EU povećava proizvodnju energije iz fosilnih goriva zbog pada OIE	OVDE
EU planira dogovor o klimatskim ciljevima do septembra, ali	OVDE
Danska: EU će u 18. septembra postići dogovor o klimatskom cilju za 2040.	OVDE
Evropa vrši ekonomsko samoubistvo kultom klimatskih promena	OVDE
Ministri Energetske zajednice pozivaju na ubrzanu integraciju s energetske tržištem EU	OVDE
ICIS : Energetska zajednica obeležava jubilej usred ispraznih koncepata tržišnih vrednosti.....	OVDE
Energetska zajednica: Kako izbeći negativne posledice CBAM-a	OVDE
Podrška EU za projekte obnovljivih izvora energije u Zapadnom Balkanu	OVDE
Evropi potreban novi tržišni model kako bi ostvarila budućnost čiste energije	OVDE
Jesu li zemlje 'bez uglja' zaista slobodne? Novi podaci Eurostata pokazuju stvarne nivoe potrošnje	OVDE
Studija: Transformativni potencijal AI u evropskom energetske sektoru	OVDE
ACER: Ograničena konkurencija i neiskorišćena fleksibilnost na maloprodajnim tržištima energije u EU	OVDE
ACER o ključnim dešavanjima na evropskim veleprodajnim tržištima gasa	OVDE
Novi paket sankcija EU protiv Rusije u oblasti energije	OVDE

EU otvara vrata finansiranju nuklearne energije u sledećem budžetu

BRISEL - Evropska komisija želi da otvori deo svog predloženog budžeta EU od 2 biliona evra za period 2028-2034. za nuklearnu energiju, potez koji će verovatno podeliti države članice bloka, a koji je Nemačka odmah odbacila, prenosi Rojters.

U aneksu svog ogromnog predloga budžeta objavljenog 16. jula, Komisija je navela nuklearnu energiju kao aktivnost koju zemlje mogu finansirati kroz svoj nacionalni udeo u budžetu - konkretno, "novi ili dodatni kapaciteti fisijske energije instalirani u GW".

Sektor električne energije - jedan od pobednika u novom budžetu EU

BRISEL - Prema predlogu, EU bi dramatično povećala podršku modernizaciji elektroenergetskih mreža bloka kako bi se smanjile cene električne energije, koju su eksperti izdvajali kao Ahilovu petu Evrope u konkurenciji sa SAD-om i Kinom.

Instrument za povezivanje Evrope, fond koji se može koristiti za nadogradnju infrastrukture i ulaganje u nove tehnologije, povećaće svoj energetski budžet sa samo šest na 30 milijardi evra.

Osim toga, mreže će moći koristiti masovno prošireni fond za konkurentnost od 410 milijardi evra u nastojanju da se smanji rasipanje i smanje računi za industriju i domaćinstva.

Oko 865 milijardi evra finansiranja EU biće dostupno u okviru ovih nacionalnih planova potrošnje.

Ovaj potez bi bio velika promena za EU, čiji trenutni budžet ne finansira konvencionalne nuklearne elektrane - što odražava dugotrajni sukob između pronuklearnih članica EU poput Francuske i Švedske i tradicionalno anti-nuklearnih zemalja poput Nemačke i Austrije.

"Nemačka odbacuje bilo kakvo subvencionisanje nuklearne energije iz budžeta EU", rekao je 17. jula njen ministar zaštite životne sredine Karsten Šnajder, dodajući da „četrvtina dolazi od novca nemačkih poreskih obveznika“.

Predlog budžeta Komisije označava početak višegodišnjih intenzivnih pregovora među zemljama EU, koje redom moraju odobriti konačni budžet.

Zemlje EU se dugo prepiru oko toga da li da promovišu atomsku energiju kako bi smanjile emisije CO2, spor koji je odložio donošenje politika o klimatskim promenama i energetici u bloku.

Trenutni budžet EU eksplicitno zabranjuje državama članicama izgradnju nuklearnih elektrana koristeći svoj udeo od stotina milijardi evra u fondovima za regionalni razvoj - iako budžet nudi određena ograničena sredstva za nuklearna istraživanja i dekomisiju starih reaktora.

EU povećava proizvodnju energije iz fosilnih goriva zbog pada OIE

BRISEL - Komunalna preduzeća širom Evropske unije povećala su proizvodnju iz termoelektrana na prirodni gas i uglj tokom prve polovine 2025. godine, preokrećući nedavni zamah energetske tranzicije, piše **Rojters**.

Porast proizvodnje iz fosilnih goriva usledio je nakon dve godine naglog pada upotrebe fosilnih goriva unutar EU.

Međutim, međugodišnji pad proizvodnje iz vetroelektrana i hidroelektrana prisilio je komunalna preduzeća da to kompenziraju znatno većom proizvodnjom iz elektrana na fosilna goriva.

Ovaj nagli preokret u upotrebi fosilnih goriva u EU naglašava izazov s kojim se suočavaju čak i moderni energetske sistemi kada vremenski obrasci ometaju zalihe čiste energije i sugerise da bi fosilna goriva mogla ostati ukorenjena u globalnim energetskim sistemima još godinama.

KLIMATSKE PROMENE

Komunalna preduzeća u EU generirala su 13% više električne energije iz fosilnih goriva od januara do juna u poređenju s istim periodom 2024. godine, što je bio najveći godišnji porast proizvodnje fosilnih goriva za taj period od 2017. godine, pokazali su podaci istraživačkog centra Ember.

Proizvodnja energije iz gasa porasla je za 19% na najviši nivo u poslednje tri godine, dok je

proizvodnja iz uglja porasla za 2% na dvogodišnji maksimum.

Veće sagorevanje gasa i uglja rezultiralo je porastom emisija električne energije za 9% u odnosu na prethodnu godinu na 297 miliona metričkih tona ugljen dioksida, što znači da bi EU ove godine mogla ispustiti skoro 600 miliona tona CO2 ako se održi trenutni tempo sagorevanja.

Proizvodnja iz vetroelektrana, koja je činila blizu 20% snabdevanja električnom energijom u EU tokom prve polovine 2024. godine, zabeležila je najveći pad u odnosu na prethodnu godinu u periodu od januara do juna, smanjivši se za 9% na 225 teravat sati (TWh).

Istovremeno, sneg i padavine ispod očekivanih tokom zime u Evropi rezultirali su padom proizvodnje električne energije iz hidroelektrana od 15% u odnosu na prethodnu godinu, koje su činile oko 15% snabdevanja električnom energijom u EU prošle godine.

Otrpili 164 TWh proizvodnje električne energije iz hidroelektrana tokom januara do juna bilo je 28 TWh manje nego u istim mesecima 2024. godine i bilo je najniže u dve godine za taj period.

SOLAR SIJA - ALI NIJE DOVOLJNO

Povećanje zaliha električne energije iz solarne energije u EU od 21% ili 32 TWh pomoglo je u ublažavanju pada proizvodnje energije vetra i vode za komunalne kompanije.

Proizvodnja električne energije iz solarnih farmi u EU od 179 TWh tokom prve polovine 2025. godine bila je rekordna i označila je prvi put da su solarne farme u EU proizvele više električne energije nego hidroelektrane u regiji tokom perioda od januara do juna.

EU planira dogovor o klimatskim ciljevima do septembra, ali ...

KOPENHAGEN/BRISSEL - Većina zemalja Evropske unije podržala je planove da se do septembra postigne dogovor o njihovom novom cilju u vezi s klimatskim promjenama, rekli su za **Rojters** izvori upoznati s diskusijama.

Zemlje EU pregovaraju o svom novom cilju u vezi s klimatskim promjenama za 2040. godinu, koji je Komisija početkom jula predložila kao smanjenje emisija za 90% u odnosu na nivoe iz 1990. godine, iako bi zemljama bilo dozvoljeno da kupuju međunarodne ugljenične kredite kako bi ispunile ograničeni deo cilja.

Danska, koja je ovog meseca preuzela rotirajuće predsedavanje EU, ima za cilj postizanje dogovora na samitu ministara u septembru, saopštilo je dansko ministarstvo energetike i klime nakon sastanka ministara klime zemalja EU u Alborgu, Danska, koji je završen 11. jula.

Na sastanku je većina od 27 zemalja članica EU podržala plan da se u septembru postigne dogovor o klimatskom cilju za 2040. godinu, rekla su tri izvora upoznata s razgovorima.

Međutim, nekoliko zemalja, uključujući Poljsku, Mađarsku i Češku, protivilo se ubrzanom sporazumu - dok su druge zahtevale promene predloga Komisije, rekli su izvori.

"Rad pod takvim vremenskim pritiskom jednostavno nije razuman", rekao je zamenik poljskog ministra za klimu Krištof Bolesta za Rojters.

Cilj za 2040. godinu podstakao je političke tenzije oko toga koliko ambiciozan treba biti u borbi protiv klimatskih promena, u vreme kada Evropa naglo povećava troškove za odbranu i pokušava podržati lokalne industrije koje se bore s problemima.

Kako bi pokušala pridobiti skeptične vlade, Komisija je predložila fleksibilnosti koje bi ublažile cilj od 90% emisija za evropske kompanije.

Bolesta je rekla da su zemlje izrazile zabrinutost na sastanku u petak zbog problema, uključujući nedostatak jasnoće o tome kako će ove fleksibilnosti funkcionisati.

EU se suočava sa rokom do sredine septembra da UN-u podnese novi klimatski cilj za 2035. godinu - za koji je Komisija rekla da bi trebao biti izveden iz cilja za 2040. godinu.

Danska: EU će u 18. septembra postići dogovor o klimatskom cilju za 2040.

KOPENHAGEN - Danski ministar klime i energetike Lars Agard izjavio je da bi stav država članica EU o klimatskom cilju bloka za 2040. trebalo da bude finaliziran 18. septembra, posle "vrlo napetog procesa", prenosi **Argus**.

"U ovoj prostoriji ima i onih koji misle da je odgovor na izazove konkurentnosti napuštanje klimatskih ciljeva. To nije ono što čujem da većina evropskih zemalja želi", rekao je Agard 16. jula odboru za energetiku Evropskog parlamenta.

Danska do kraja godine predsedava Savetom EU u trajanju od šest meseci. Evropska komisija ranije ovog meseca formalno je predložila cilj smanjenja emisija stakleničkih gasova (GHG) za 90% u odnosu na nivo iz 1990.

Blok će zatim iskoristiti cilj za 2040. kako bi UN-

ovom telu za klimu, UNFCCC-u, podneo klimatski plan, poznat kao nacionalno utvrđeni doprinos (NDC), za vremenski okvir do 2035.

NDC se mora podneti pre konferencije UN o klimi COP 30

u Belemu, Brazil, u novembru.

Evropa vrši ekonomsko samoubistvo kultom klimatskih promena

NJUJORK - Tvrdoglavo stavljajući signale vrline iznad zdravog razuma, EU sada obećava da će smanjiti emisije ugljenika za 90% za samo 15 godina. Ovo ide čak i dalje od njenog već nepromišljenog obećanja o smanjenju od 55% do 2030. godine, piše 17. jula

Njujork Tajms.

Uprkos anemičnom ekonomskom rastu, Evropa je dosledno davala prioritet smanjenju emisija ugljenika i sve skupljij energiji, često kroz manje pouzdanu energiju vetra i sunca.

EU je samo u 2024. godini potrošila 381 milijardu dolara na solarne panele, vetroturbine, električne

automobile i slično - više od ukupne potrošnje na odbranu. To dovodi do vrtoglavo rastućih računa za struju - prošle godine su bili dva puta veći nego u SAD-u.

Štaviše, stroge politike guraju energetske intenzivne industrije na prljavije i jeftinije obale, kao što je slučaj kada se mnoge baterije za električne automobile proizvode u Kini koristeći ugalj. Dok EU veruje da će njeni nerealni porezi na CO2 na granicama to izbeći, svaki prekid trgovine verovatno će dovesti do još viših cena unutar unije.

Ostatak sveta će umesto toga proći pored EU, uglavnom pokretan fosilnim gorivima i rastom.

Štaviše, uticaj politika EU na klimu biće gotovo nikakav. S obzirom da EU malo utiče na globalne emisije i budući da je već značajno smanjila emisije, smanjiće globalne emisije kroz 21. vek samo za mala 3%.

S obzirom na sve veće troškove, ova klimatska politika i političari koji je guraju verovatno neće biti prihvaćeni od strane birača EU na dugi rok, konstatuje Njujork Tajms.

Ministri pozivaju na ubranu integraciju s energetskim tržištem EU i usklađivanje s klimatskim promenama povodom 20. godišnjice Energetske zajednice

Ministri Energetske zajednice pozivaju na ubrzanu integraciju s energetskim tržištem EU

ATINA -Ministri ugovornih strana Energetske zajednice (EnZ) okupili su se 17. jula na neformalnom ministarskom savetu u Atini kako bi obeležili 20. godišnjicu Energetske zajednice i tom prilikom ukazali na potrebu za ubrzavanjem EU integracija, zasnovanih na sprovođenju bezbedne i istrajne energetske tranzicije.

Ugovor o Energetskoj zajednici kojim se osniva Energetska zajednica potpisan je u Atini 2005. godine. Njegova svrha ostaje stvaranje integrisanijeg tržišta, privlačenje investicija i ubrzanje dekarbonizacije usklađivanjem s pravilima EU o energetici, životnoj sredini i konkurentnosti, prenosi Sekretarijat EnZ u **informaciji** objavljenom na svom portalu.

„Sada je vreme da se osvrnemo na našu zajedničku budućnost zasnovanu na zelenijem, održivijem i otpornijem sistemu koji će doneti jeftiniju energiju i

veću sigurnost svima“, rekao je Dan Jorgensen (foto dole), evropski komesar za energetiku i stanovanje.

„Vrlo sam optimističan nakon prve sesije sastanka jer su sve ugovorne strane izrazile snažnu predanost spajanju tržišta“, potvrdio je Stavros Papastavrou, grčki ministar za životnu sredinu i energetiku.

Spajanje tržišta 2027. na vidiku dok se reformske prekretnice bliže završetku

Skoro dve decenije nakon postavljanja temelja za regionalnu saradnju, ugovorne strane se sada približavaju važnoj prekretnici: punoj integraciji s tržištem električne energije EU. Mnogi su blizu završetka reformi potrebnih za pokretanje 18-mesečnog odbrojanja do spajanja - uključujući potpuno pravno usklađivanje u okviru Paketa integracije električne energije Energetske zajednice i imenovanje nominiranih operatora tržišta električne energije.

Ako Evropska komisija i Sekretarijat potvrde da je transpozicija u skladu s propisima, biće pokrenuto spajanje s jedinstvenim unutardnevnim (SIDC) i tržištem za dan unapred (SDAC) Evropske unije, navodi se u informaciji.

Ministarke i ministri su učinili važan korak napred u regionalnoj koordinaciji, budući da su podržali predlog operatora prenosnih sistema u EU da se rekonfigurišu regioni za izračunavanje kapaciteta (CCR), a to trenutno razmatra regulator za energetiku ACER – Agencija EU za saradnju energetskih regulatora.

Prepoznajući značaj predloga za efikasno upravljanje interkonektovanim mrežom, založili su se za to da se brzo sprovedu dalji koraci, uključujući operacionalizaciju regionalnih koordinacionih

centara (RCC) i regiona upravljanja sistemom (SOR). Ovi koraci imaju za cilj poboljšanje tokova električne energije i sigurnosti mreže, posebno duž severno-južnog koridora Balkana, istovremeno postavljajući temelje za potpuno povezivanje tržišta EU.

Dekarbonizacija se mora ubrzati pre implementacije CBAM-a 2026. godine

Da bi se izbegli poremećaji u regionu u trgovanju električnom energijom, ministrima je najvažnije da se pojasne propisi o CBAM-u za električnu energiju, istakao je sekretarijat. EU taj prekogranični porez na emisije ugljenika počinje da naplaćuje 1. januara.

Da bi se izbegli poremećaji u regionalnoj trgovini električnom energijom, uključujući i između pogođenih država članica EU, pojašnjenje pravila CBAM-a za električnu energiju je prioritet za ministre. Budući da se ne očekuje da će bilo koja ugovorna strana Energetske zajednice ispuniti kriterije za izuzeće do 1. januara 2026. godine, proporcionalna i kontekstualno osetljiva primena mehanizma je neophodna, što podržava aktivno učešće u tekućem pozivu Evropske komisije za dokaze koji prethodi budućim izmenama i dopunama uredbe o CBAM-u koje će eventualno predložiti Evropska komisija, navodi Sekretarijat EnZ i dodaje:

"Ugovorne strane moraju se uskladiti sa klimatskim standardima EU kako bi održale dugoročni pristup tržištu EU, čineći integraciju tržišta električne energije ključnim pokretačem regionalne dekarbonizacije".

Sekretarijat Energetske zajednice obavezao se na kontinuiranu i aktivnu podršku ministarstvima u uspostavljanju kredibilnih sistema određivanja cena emisija ugljenika. Dodatno će se istražiti mogućnosti za smanjenje trgovinskih poremećaja, sprečavanje

curenja CO2 i osiguranje poštene konkurencije, s ciljem olakšavanja postepenog usklađivanja sa Sistemom EU za trgovanje emisijama (EU ETS).

„Integracija tržišta električne energije i dekarbonizacija su dve strane istog novčića. Zelena energetska tranzicija otvara prostor za suštinsku integraciju sa tržištem EU, i obrnuto. Ugovorne strane jedino usklađivanjem zakona i propisa, infrastrukturom i uvođenjem taksi mogu u potpunosti da imaju koristi od čiste, sigurne i dostupnije energije“, izjavio je direktor Sekretarijata Energetske zajednice Artur Lorkovski (na slici gore).

ICIS : Evropska energetska zajednica obeležava 20. godišnjicu usred ispraznih koncepata ekonomskog prosperiteta i tržišnih vrednosti

LONDON - Osnivači Energetske zajednice i Ugovora

o Energetskoj zajednici potpisanog pre tačno 20 godina predložili su tri cilja usklađena s integracijom novih zemalja u Evropsku uniju: konkurentnost, sigurnost snabdevanja i održivost“, rekao je direktor sekretarijata Energetske zajednice Artur Lorkovski za **ICIS** u informaciji emitovanoj na tom portalu 15. jula.

Svrha organizacije osnovane Ugovorom o Energetskoj zajednici 2005. bila je proširiti unutrašnje energetsko tržište EU na jugoistočnu Evropu i šire.

To bi se postiglo integracijom zemalja izvan EU u jedinstveni pravni i regulatorni energetski okvir bloka.

Pre dvadeset godina, reforme u energetskom sektoru EU su se usredsredile na povećanje konkurencije liberalizacijom tržišta prirodnog gasa i električne energije država članica. Na tržištu gasa, pravno i vlasničko razdvajanje snabdevanja i transporta bila je jedna od ključnih tema. Glavna svrha toga bila je omogućiti konkurenciju, razbiti uticaj postojećih monopola i diversifikovati izvore snabdevanja.

Međutim, dok političke i javne osobe EU-a možda još uvek koriste reči "konkurencija" i "sigurnost snabdevanja", ono što stoji iza njih postalo je prilično nejasno u poslednjoj deceniji, primećuje ICIS.

Na političkom nivou EU se pomiče prema sve većoj centralizovanoj moći, protežući se čak i na pokušaje zajedničke kupovine gasa putem platforme AggregateEU. To ide ruku pod ruku s proširenjem uticaja Evropske komisije kroz sve veću i bližu uniju. Kada je reč o energetskom sektoru, klimatski ciljevi i posledični brojni propisi nadjačali su sva razmatranja o troškovima energije.

Dok Energetska zajednica obeležava svoju važnu godišnjicu, naslovi vesti o stanju evropske industrije su sumorni, sa sve učestalijim zatvaranjem pogona u energetski intenzivnim sektorima.

Pridruživanje Evropskoj uniji nekada je značilo postati deo slobodnog i ekonomski prosperitetnog dela sveta. To je imalo posebno značenje za ljude u istočnoj, južnoj i srednjoj Evropi.

Na papiru, od članstva u Energetskoj zajednici i dalje se očekuje poboljšanje ekonomskog statusa njenih članica primenom zakona i propisa koji bi trebalo da podstiču konkurenciju, a time i poboljšavaju sigurnost snabdevanja.

Međutim, stvarnost trenutnog stanja industrija EU ugušenih beskrajnim propisima navodi na zaključak da je pravi cilj EU širenje sopstvene ideologije i sfere uticaja, dok se pritom samo pridržava pojmova slobode, konkurencije i tržišne privrede, konstatuje globalni nezavisni portal ICIS.

Energetska zajednica: Kako izbeći negativne posledice CBAM-a

BEČ - Uoči konačne faze Mehanizma za prekogranično prilagođavanje ugljenika ili CBAM-a u januaru 2026., Sekretarijat Energetske zajednice, u saradnji s Evropskom komisijom, bio je domaćin sastanka na tehničkom nivou kako bi se istražila interakcija između CBAM-a i napora ugovornih strana da u potpunosti integrišu svoja tržišta električne energije s EU - čak i pre pristupanja EU, **saopšteno** je iz Sekretarijata EnZ.

Zvaničnici Evropske komisije pridružili su se predstavnicima ugovornih strana, nacionalnih regulatora, nadležnih tela, operatora prenosnih sistema, proizvođača i trgovaca električnom energijom i stručnjaka iz industrije kako bi razgovarali o očekivanom uticaju pravila implementacije CBAM-a na tržišta električne energije i dinamiku investicija u regiji.

Ključne tehničke diskusije bavile su se implikacijama CBAM-a na prekogranične tokove električne energije, likvidnost tržišta, strategije zaštite od rizika i implementaciju projekata obnovljive energije. U tom smislu, učesnici su se uglavnom složili oko važnosti završetka potpunog povezivanja tržišta između država članica EU i ugovornih strana, izbegavanja neželjenih negativnih posledica implementacije CBAM-a, očuvanja regionalne integracije tržišta nakon 2026. godine i jačanja uloge obnovljivih izvora energije u dekarbonizaciji elektroenergetskog miksa.

Komisija je najavila pokretanje javnih konsultacija o mogućem zakonodavnom predlogu za izmenu Uredbe o CBAM-u. Zainteresovane strane se pozivaju da dostave svoja mišljenja do 26. avgusta 2026. godine.

Podrška EU za projekte obnovljivih izvora energije u Zapadnom Balkanu

BRISSEL - Objavljen je otvoreni poziv za izražavanje interesa za odabir do deset „svetionika projekata“ na Zapadnom Balkanu, objavila je Evropska komisija.

Kako se navodi u informaciji objavljenoj 11. jula na [portalu](#) Komisije, poziv je deo akcije „Bolja kohezija kroz razvoj energetske zajednice na Zapadnom Balkanu“, s ciljem podrške pravednoj energetske tranziciji kroz uspostavljanje zajednica obnovljive energije, koju finansira Generalni direktorat za regionalnu i urbanu politiku.

Ovaj projekat spada u Kohezionu politiku EU i podržava saradnju između partnera iz EU i Zapadnog Balkana, posebno u kontekstu Makro regionalne strategije EU za jadransku i jonsku regiju. Inicijativa će podržati pilot projekte u Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Severnoj Makedoniji i Srbiji, sa maksimalno dva projekta po zemlji.

Svaki odabrani projekat će dobiti prilagođenu tehničku pomoć i finansijsku podršku za uspostavljanje ili unapređenje lokalnih zajednica obnovljive energije. Odabrani projekti će biti strukturirani u dve faze: prva podržava aktivaciju zajednice i pravno osnivanje, dok druga obezbeđuje izgradnju kapaciteta i – gde je to izvodljivo – ulaganja u laku infrastrukturu kao što su fotonaponske instalacije i pametna brojila.

Izražavanje interesa sledi korak-po-korak, inkluzivnu metodologiju, omogućavajući podnosiocima zahteva na različitim nivoima spremnosti da se prijave.

Dvokružni proces odabira osigurava široko učešće i geografsku ravnotežu. Očekuje se da će odabrani projekti podsticati kooperativna energetska rešenja, smanjiti energetska siromaštvo i promovisati lokalno vlasništvo nad zelenom tranzicijom.

Ova inicijativa predstavlja dodanu vrednost Evropske teritorijalne saradnje i jača posvećenost EU podršci modelima održive energije vođenim od strane zajednice u regionu, navodi se u saopštenju.

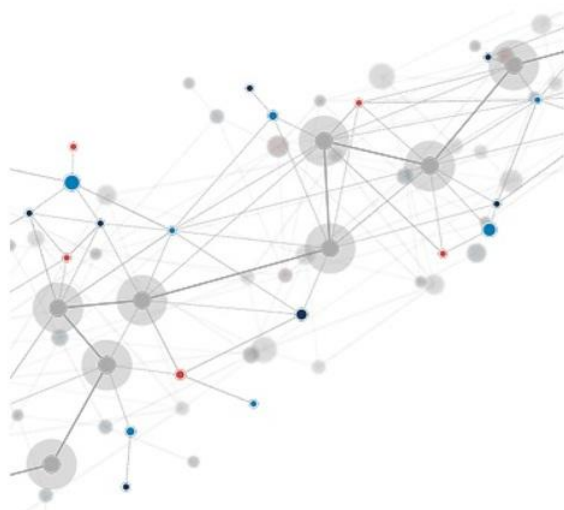
Evropi potreban novi tržišni model kako bi ostvarila budućnost čiste energije

BRISEL - Kako Evropska komisija počinje da sprovodi svoj Sporazum o čistoj industriji i Akcioni plan za pristupačnu energiju, raste pritisak da se ambicije pretvore u dela. Cilj ovih inicijativa je povećanje evropske konkurentnosti, smanjenje troškova energije i ubrzanje dekarbonizacije.

Međutim, ostvarenje tih ciljeva zahteva suočavanje s velikim izazovima u evropskom elektroenergetskom sistemu - a posebno potrebom za brzim, pristupačnim i pouzdanim stepenovanjem primene čiste električne energije.

Ubrzanje primene tehnologija čiste energije za pouzdanu dekarbonizaciju Evrope putem poboljšanih mehanizama planiranja i ugovaranja

Radna grupa za čist vazduh (CATF, eng. skrać.) objavila je [novi izveštaj](#), koji nudi detaljan pregled načina na koji se dizajn i strukture planiranja evropskog tržišta električne energije moraju razvijati kako bi zadovoljile rastuću potražnju za električnom energijom, rešile investicionu neizvesnost i održale pouzdanost sistema kako se proizvodnja iz fosilnih goriva povlači.

Takođe nudi pravovremene smernice koje će pomoći u oblikovanju predstojećeg Evropskog paketa mreža Evropske komisije i Bele knjige o dubljoj integraciji tržišta električne energije.

U središtu izveštaja je poziv na prelazak na hibridni dizajn tržišta – strukturu koja kombinuje tržišnu konkurenciju s ciljanom intervencijom kako bi se smanjio jaz između trenutnih nivoa investicija i onoga što je potrebno za postizanje ciljeva čiste energije u Evropi. Umjesto zamene tržišta, ovaj pristup ih jača usklađivanjem podsticaja sa potrebama sistema i ciljevima politike.

Kako bi se podržao ovaj preokret, izveštaj navodi nekoliko potencijalnih komplementarnih reformi:

Jači okviri upravljanja za smanjenje jaza u implementaciji: Trenutni alati za planiranje, uključujući Nacionalne energetske i klimatske planove (NECP), često nisu usklađeni s ciljevima EU i nedostaju im detalji i pravovremenost. Izveštaj poziva na poboljšani nadzor, jasniju odgovornost i veću ulogu Evropske komisije u poduzimanju korektivnih mera – potencijalno uključujući direktnu nabavku nedostajućih kapaciteta tamo gde nacionalni naponi ne uspeju.

Poboljšane procene potreba sistema za usmeravanje dugoročnih investicija: Procene bi trebalo da budu šireg opsega, bolje koordinirane na svim nivoima upravljanja i da više odražavaju nove izazove kao što su potrebe za fleksibilnošću i otpornost na klimatske promene. Izveštaj preporučuje integraciju analiza fleksibilnosti i adekvatnosti, produženje planskih horizonta do 2050. godine i rano identifikovanje investicija u infrastrukturu koje neće izazvati žaljenje.

Rafinirani dizajn instrumenata javne nabavke:

Dvostrani ugovori o razlici u ceni (CfD) ostaju ključni alat, ali njihova struktura se mora poboljšati kako bi se izbeglo potkopavanje cenovnih signala ili podsticaja za dispečing. Prilagođavanja poput preciznijih referentnih cena i profila ugovora usklađenih sa stvarnom isporukom mogu pomoći u očuvanju integriteta tržišta uz smanjenje rizika za investitore.

Prošireni pristup dobrovoljnim ugovorima o kupovini električne energije (PPA): PPA mogu igrati mnogo veću ulogu ako se učine pristupačnijim i efikasnijim. Preporuke uključuju standardizovane ugovore, učešće vlade kao glavnog kupca, poboljšane alate za ublažavanje rizika i stvaranje organizovanih tržišta. Spajanje obnovljivih izvora energije sa fleksibilnim resursima i poboljšanje mehanizama praćenja dodatno bi povećali sigurnost investicija.

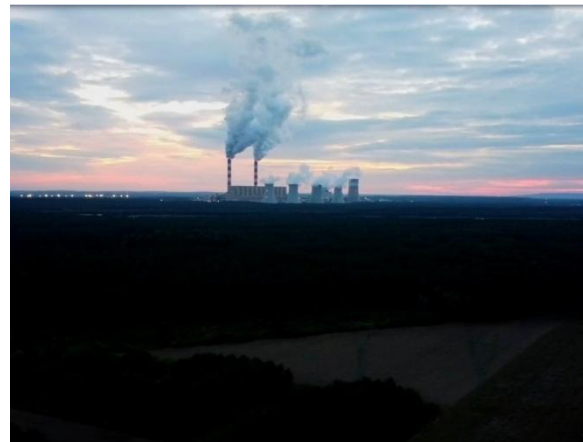
Modernizovani mehanizmi kapaciteta za podršku pouzdanosti i fleksibilnosti: Mehanizmi naknade za kapacitet (CRM) trebaju biti zasnovani na tržištu, tehnološki neutralni i sposobni da odražavaju prekogranične i fleksibilne doprinose. Mehanizmi kao što su opcije pouzdanosti ili ugovori o ograničenju i donjoj granici mogu osigurati adekvatnost prihoda uz održavanje konkurentskog pritiska.

Tripartitni modeli ugovaranja za otključavanje potražnje i smanjenje rizika u ponudi: Novi model koji uključuje državu, proizvođače čiste energije i potrošače mogao bi poboljšati kreditnu sposobnost, podržati zaštitu od rizika i potaknuti ulaganja u elektrifikaciju i fleksibilnost. Centralni javni ugovorni subjekt mogao bi igrati ključnu ulogu u upravljanju dugoročnim ugovorima o ponudi i potražnji kako bi se ojačao ekosistem čiste energije.

Jesu li zemlje 'bez uglja' zaista slobodne? Novi podaci Eurostata pokazuju stvarne nivoe potrošnje

BRISEL - Proizvodnja uglja u EU pala je na istorijski nizak nivo u 2024. godini od 242 miliona tona (mt), prema podacima Eurostata. To je pad od 12% u poređenju s 2023. godinom.

Potrošnja je takođe pala na rekordno nizak nivo prošle godine, na nešto više od 306 mt, što je istorijski pad koji se odražava u smanjenju uloge goriva u proizvodnji električne energije, koja je sada pala na 12% u EU, prenosi portal **msn**.

Dok

je većina država članica postupno ukinula svu proizvodnju uglja, Bugarska, Nemačka, Grčka, Mađarska, Rumunija i Slovenija nastavljaju vađenje lignita.

Potrošnja: Koje zemlje EU još uvek koriste lignit?

Kad je reč o stvarnoj potrošnji uglja, potrošnja lignita i dalje je dvostruko veća od potrošnje crnog uglja (oko 200 mt u odnosu na 110 mt).

Ukupno su 11 država članica - uključujući Španiju, Italiju, Irsku, Finsku, Švedsku i Portugal - kao i Norvešku i Moldaviju, postupno ukinulo ugalj.

S druge strane, Nemačka i dalje sagoreva velike količine - 92 mt u 2024. - više od bilo koje druge članice EU i gotovo svih zemalja koje graniče s EU.

Kada će Nemačka, Poljska, Grčka i druge prestati da koriste ugalj?

Nemačka je planirala da se reši crnog uglja do 2036., a lignita do 2038., dok će Poljska nastaviti da koristi to gorivo do 2049.

Prema Evropskoj agenciji za životnu sredinu, zemlje poput Češke, Bugarske i Rumunije predložile su planove za prestanak korišćenja uglja u 2030-im, ali do sada bez ikakvih pravno obavezujućih odluka. Francuska, Italija i Španija mogle bi to učiniti do 2030., kaže pomenuta organizacija.

Grčka bi se mogla pokrenuti i ranije, prema novom planu kojim se do 2028. godine namerava ukinuti proizvodnja energije iz uglja.

Druge zemlje u Evropi prestale su da koriste ugalj za proizvodnju električne energije - uključujući Veliku Britaniju, Belgiju, Austriju, Švedsku i Irsku, prema ekološkoj grupaciji Beyond Fossil Fuels - iako ga neke možda još uvek koriste marginalno za druge svrhe, poput grejanja.

Ko su snabdevači?

Rat u Ukrajini doneo je značajno preraspoređivanje među glavnim dobavljačima uglja u EU.

Došlo je do naglog pada uvoza ruskog crnog uglja, koji je pao za 98% između 2021. i 2023., kao posledica zabrane EU na uvoz.

Najnoviji dostupni podaci Eurostata (2023.) pokazuju da 90% uvoza kamenog uglja u EU potiče iz samo pet zemalja: Australije i SAD-a (uglavnom), Kolumbije, Južne Afrike i Kazahstana.

Oko 67% crnog uglja u EU se uvozi.

Studija: Transformativni potencijal AI u evropskom energetske sektoru

BRISSEL - Evropa se suočava s hitnim izazovima u energetske i AI autonomiji zbog geopolitičkih tenzija i nestabilnosti tržišta, upozorava *nova studija* koju je sprovedla Evropske komisije.

Izveštaj, koji je komisijino digitalno odeljenje DG CONNECT naručilo kako bi istražio ulogu AI u svim slojevima energetske sistema, ukazuje na ove pritiske koji zahtevaju otporne energetske sisteme, pri čemu AI, uključujući generativnu AI (GenAI), ima ključno mesto u upravljanju njihovom složenosti.

Studija posebno otkriva da je razvoj AI fabrika - od kojih se očekuje da će najmanje 15 postati operativno u narednim mesecima - i gigafabrika koje tek dolaze - digitalnih blizanaca, uključujući "digitalnu kičmu" energetske sistema i novonastali evropski prostor energetske podataka, ključni faktori koji omogućavaju sistem upravljanja energijom u realnom vremenu zasnovan na podacima.

Studija pod nazivom „[Nove primene veštačke inteligencije u energetske sektoru](#)“, identifikuje primere upotrebe veštačke inteligencije u svakoj od tri domene – stranama ponude, potražnje i digitalnoj kičmi koju pokreće GenAI.

U zaključku studija ističe potrebu da EU investira u fabrike veštačke inteligencije i komplementarne mreže za razvoj modela koje omogućavaju niske tajminge i stepenasto zaključivanje na distribuiranim čvorovima kao temeljnu infrastrukturu.

Ova ulaganja trebaju biti praćena naporima za standardizaciju pouzdanih podataka i transakcija modela, osiguranje kibernetičke sigurnosti i podsticanje saradnje između istraživačkih institucija, industrije i kreatora politika.

ACER: Ograničena konkurencija i neiskorišćena fleksibilnost na maloprodajnim tržištima energije u EU

LJUBLJANA - ACER je 18. jula **objavio** nacionalne izveštaje o maloprodaji energije za svih 27 država članica EU i Norvešku za 2025. godinu. Po prvi put, obuhvaćeni su i električna energija i prirodni gas. Nacionalni izveštaji dopunjuju ACER-ov Izveštaj o praćenju maloprodaje (koji izlazi u novembru).

ACER je takođe ažurirao svoju kontrolnu ploču s maloprodajnim cenama, prateći mesečne cene energije za domaćinstva u državama članicama EU i Norveškoj od januara 2019. do juna 2025. godine.

Šta se dešava na maloprodajnim tržištima?

Tržište električne energije:

Uvođenje pametnih brojila je neravnomerno, sa 80% primene u polovini EU, ali i dalje ispod 20% u sedam država članica.

Uprkos povećanom broju sati s niskim veleprodajnim cenama električne energije (ispod 5 €/MWh) u 2024. godini, 15 država članica se i dalje

uveliko oslanja na fiksne ili regulisane ugovore. To ograničava izloženost potrošača cenovnim signalima u realnom vremenu i ostavlja fleksibilnost na strani potražnje neiskorišćenom.

U 21 državi članici, proizvođači-potrošači (eng. prosumers) čine između 1% i 10% domaćinstava, dok Belgija (22%) i Holandija (30%) prednjače.

Maloprodajne cene električne energije širom Evrope stabilizovale su se do juna 2025. godine, čime je okončan pad koji je uočen od ranog proleća. Na godišnjem nivou, cene električne energije za domaćinstva u EU porasle su za približno 3%.

Tržište gasa:

82% gasa za domaćinstva koristi se za grejanje prostora i vode, što naglašava ulogu energetske efikasnosti i renoviranja zgrada.

Pad potražnje za gasom zabeležen je u 21 državi članici od 2022. godine, dok je proizvodnja biometana i dalje relativno niska.

Maloprodajne cene gasa ostale su uglavnom stabilne, uz manje mesečne promene. Maloprodajne ponude porasle su za 7% u odnosu na isti period prošle godine.

ACER o ključnim dešavanjima na evropskim veleprodajnim tržištima gasa

LJUBLJANA - Najnoviji izveštaj evropske Agencije za saradnju energetskih regulatora (ACER) o ključnim dešavanjima na evropskim veleprodajnim tržištima prirodnog gasa (drugi kvartal 2025.), objavljen 18. jula, ukazuje na sledeće trendove:

- **Veleprodajne cene gasa i oscilacije:** Prosečne veleprodajne cene gasa pale su za preko 20% u odnosu na prvi kvartal 2025. godine, nakon zime s visokim cenama. Volatilnost cena se smanjila, ali je ostala relativno visoka, dok su se regionalne razlike u cenama povećale.

- **Uvoz LNG-a:** Uvoz utečjenog prirodnog gasa (LNG) porastao je za više od trećine u odnosu na prethodnu godinu, podržan konkurentnim cenama na čvorištima, slabom potražnjom u Aziji i proširenim američkim kapacitetima za utečnjavanje.
- **Uvoz gasovodom:** Nisu uočene veće promene, osim ruske isporuke EU, koja je pala za 45% u odnosu na prethodnu godinu nakon isteka tranzitnih ugovora preko Ukrajine. Isporuke sada stižu u EU samo putem gasovoda Turski tok.
- **Skladištenje gasa:** Ubrizgavanje gasa poraslo je za 75 TWh u odnosu na prethodnu godinu, što je pomoglo u smanjenju jaza u nivoima skladištenja u odnosu na prethodne godine. Ovo dolazi nakon relativno esnog kraja zime, kada su zalihe bile niže nego 2023. i 2024. godine.

Procene ACER-a:

Ako se trenutni prilivi LNG-a i nivoi ubrizgavanja u skladištenje nastave, Evropa će verovatno ući u zimu sa zdravim rezervama. Ipak, rizici ostaju: ekstremni vremenski uslovi, poremećaji u glavnim izvorima snabdevanja ili geopolitička nestabilnost mogli bi promeniti putanju. Na strani ponude, očekivano širenje globalne proizvodnje LNG-a krajem 2025. i 2026. godine moglo bi pomoći u smanjenju pritiska.

Novi paket sankcija EU protiv Rusije, u oblasti energije

BRISEL - EU paketom sankcija usvojenim 18. jula putem niza različitih mera ograničava ruske prihode od energije. EU snižava gornju granicu cena sirove nafte sa 60 američkih dolara na 47,6 američkih dolara po barelu i uvodi automatski i dinamičan mehanizam za izmenu gornje granice cena. Izvoz nafte i dalje čini trećinu prihoda ruske vlade.

EU uvodi i dodatne sankcije u celom lancu vrednosti flote u senci. Dodatnih 105 plovila podležće zabrani pristupa lukama i zabrani pružanja širokog raspona usluga povezanih s pomorskim prevozom pa je sada sankcionisano ukupno 444 plovila.

Sveobuhvatne sankcije (zamrzavanje imovine, zabrane putovanja, zabrane pružanja resursa) usmerene su na ruska i međunarodna preduzeća koja upravljaju plovilima flote u senci, trgovce ruskom sirovom naftom i na velikog klijenta flote u senci, rafineriju u Indiji čiji je glavni dioničar ruski Rosnjeft.

Nadalje, EU uvodi zabranu uvoza naftnih derivata proizvedenih od ruske sirove nafte koji dolaze iz bilo koje treće zemlje, osim Kanade, Norveške, Švajcarske, Velike Britanije i Sjedinjenih Američkih Država, čime se sprečava ulazak ruske sirove nafte na tržište EU-a zaobilaznim putem.

EU uvodi i potpunu zabranu transakcija za gasovode Severni tok 1 i 2, među ostalim za isporuku robe ili usluga, čime se sprečava dovršetak, održavanje, rad i svaka buduća upotreba tih gasovoda.

Najzad, Savet Evrope je odlučilo da ukine izuzeće za uvoz nafte iz Rusije u Češku, prenose **agencije**.